

HNK ZAJC

Kultura svima — inkluzivna najava programa riječkih institucija u kulturi za srpanj 2025.

HNK Ivan pl. Zajc

Pripremila udruga Kultura svima svugdje

Program Hrvatskog narodnog kazališta Ivan pl. Zajc za rujan 2025.

Lokacija: Verdijeva bb, 51000 Rijeka

Raspored i izvedbe u rujnu:

PRIČA SA ZAPADNE STRANE

Arthur Laurents - Leonard Bernstein, Stephen Sondheim i Jerome Robbins

„West Side Story“ je moderni prikaz Romea i Julije Williama Shakespearea, smješteno u četvrti Upper West Side u New Yorku 1950-ih. Priča se vrti oko rivalstva između dviju tinejdžerskih bandi, Jetsa i Sharksa, koje dijeli njihova etnička pripadnost. Glavni junak, Tony, bivši član Jetsa, zaljubljuje se u Mariju, sestru vođe Sharksa, Bernarda. Dok njihova ljubav cvjeta, napetosti među bandama eskaliraju, što dovodi do tragičnog sukoba koji završava slomljenim srcem i gubitkom voljene osobe.

„West Side Story“ nadaleko je hvaljen zbog svoje inovativne mješavine jazza, klasične glazbe i latino ritmova, u kompoziciji Leonarda Bernsteina, kao i moćnog pripovijedanja i nezaboravnih karaktera. Osvojio je šest Tony nagrada 1958. i ponovno je reproduciran na Broadwayu. Predstava je također adaptirana u uspješan film 1961. i 2021. godine u režiji Stevena Spielberga. Proglašena je jednim od najvećih mjuzikla svih vremena, aktualna još i danas jer migrantska kriza je i dalje veliki problem ekonomski jačeg dijela svijeta.

MANON LESCAUT

Giacomo Puccini

Opera koja je 1. veljače 1893. praizvedena u Torinu, mladenačko je djelo Giacoma Puccinija, nastalo prema istoimenome romanu Abbé Prévosta iz 1731. godine i predstavlja njegov prvi veliki uspjeh. Tragedija khrke i nestalne Manon, podijeljene između svoje ljubavi prema mladom vitezu Renatu Des Grieux i udobnosti koje nudi stari Geronte, već na premijeri bila je trijumf velikoga talijanskog skladatelja. Od tada „Manon Lescaut“ osvaja brojne svjetske pozornice iskonskom glazbenom inspiracijom, jedinstvenom u čitavu Puccinijevu stvaralaštvu te danas pripada najljepšim djelima operne literature.

„Po mom mišljenju ključna koncepcija ovog djela leži u psihologiji Manon, u njezinoj bjesomučnoj potrazi za vlastitom društvenom afirmacijom i zadovoljenjem svih svojih materijalnih potreba. Stoga se u ovoj operi mogu naći mnoge dodirne točke s današnjim krajnje površnim i materijalističkim društvom, uvjerenim u pronalazak sreće samo u opsesivnoj potrošnji luksuznih dobara. „Manon Lescaut“ nam govori o nedostatku komunikacije između dvoje ljubavnika koji se vole vrlo različito i ne uspijevaju se suočiti sa stvarnošću. I dok ne prihvaća Des Greuxovu romantičarsku i idealističku viziju, on joj više puta oprašta te nakon brojnih izdaja i bijega odbija vidjeti realnost njihova odnosa. Alkemijski

bismo mogli dodijeliti četiri elementa što u četiri čina opisuju nezaustavljivu i konačnu degradaciju Puccinijeve junakinje koja prolazi kroz različite faze od vatre, do zraka, do vode i konačno do zemlje“, kaže redatelj Massimo Pizzi Gasparon Contarini.

S obzirom na duboku vezu između Giacomina Puccinija i riječkog Zajca, lako je zamisliti da je HNK Ivana pl. Zajca kroz svoju povijest, umjesto Teatrom Verdijem, moglo biti nazvano – Teatro Puccini! Toliko je kroz desetljeća drag autor bio riječkoj publici koja njegova djela prati od samih početaka. U teatarskoj kulturi sjećanja posebno mjesta ima njegov dolazak u Rijeku na dvije izvedbe netom izvedene opere u Torinu, „Manon Lescaut“!

Sve je krenulo krajem ožujka 1895. kada su riječke novine La Bilanca najavile dolazak „slavnog maestra Puccinija“ na riječku premijeru „Manon Lescaut“ u travnju. Ushićeni, Riječani nisu mogli dočekati premijeru opere 25. travnja samo da se skladatelj na prvu izvedbu – ne bi došao. Ali nakon odgledane opere samo još malobrojni su pričali o tome; svi su pričali o operi koja je ostavila „dubok i neizbrisiv dojam“ na Riječane, pokazujući kako je Puccini „izvorni otkrivač koji zna svaku ideju izraziti čistim umjetničkim sredstvima postižući snažan dojam.“ Međutim, maestro se u Rijeci pojavio, i to u subotu 4. travnja kada je posjetio novu izvedbu svoje opere. Riječka publika ovacijama je pozdravila dolazak skladatelja kojeg je na kraju publike zasula cvijećem, dodijeljujući mu letak s epigramom u njegovu čast. Čak je 34 puta bio pozivan na pozornicu; idućeg dana, na novoj izvedbi, bio je pozivan 30 puta pred publiku.

Unatoč toj povijesnoj crtici, povijest izvedbi „Manon Lescaut“ u narednim desetljećima postaje sve tanja i tanja knjiga. Pred riječkom publikom ponovno će se naći tek 1904. godine, dok će poslije toga svoja nova uprizorenja dobiti tek 1926. i, konačno, 1934. godine u tadašnjem Teatro Comunale „Giuseppe Verdi“.

Iako su druga djela Giacomina Puccinija u Rijeci bili stalni gosti riječkog opernog repertoara, „Manon Lescaut“ svoj trenutak dočeka tek u sezoni 2011./2012. pod dirigentskom palicom Nade Matošević te u režiji Janusza Kice. Bio je to središnji operni događaj sezone, a veliko je uzbuđenje prožimalo kazališnu publiku s obzirom na to kako je bila riječ o prvoj „Manon Lescaut“ u izvedbu ansambla riječke Opere. Veliko zanimanje je izazvala i činjenica što se režije ponovno prihvatio Janusz Kica, poljski redatelj koji je publiku osvojio režijom Verdijeve opere „Traviata“ 2009. Tijekom devet izvedbi, podijeljenih između dvije sezone, u ulozi Manon Lescaut nastupale su Gabriela Georgieva, Olga Kaminska i Vedrana Šimić, njezinog brata Lescauta utjelovili su Siniša Hapač i Tomislav Bekić, dok su studenta Renata Des Grieuxa interpretirali Branko Robinšak, Raul Gabriel Iriarte i Davor Lešić.

NIGDJE, NIOTKUDA

Bekim Sejranović – Goran Vojnović

“Nigdje, niotkuda“ Bekima Sejranovića jedan je od najznačajnijih hrvatskih romana 21. stoljeća. Napisan u autobiografskom ključu, nalazi se na tragu autofkcionalnih djela Karla Ovea Knausgård, Édouarda Louisa, Annie Ernaux, Bernardine Evaristo... „Nigdje, niotkuda“ je amblematski riječki roman. Ne samo što je dio radnje smješten u Rijeku, već je autor sam stvarao i pripadao mitologiji grada. Jedan je od najvažnijih protagonista i kreatora alternativne scene koja je krajem osamdesetih bila epicentrom umjetničkih zbivanja u Rijeci. Naslov romana parafraza je kultne pjesme grupe Let 3 s kojom je Buljan ostvario mnoge

važne predstave. Priča prati ključne događaje iz života Bekima Sejranovića: od djetinjstva u Brčkom, preko srednjoškolskih dana provedenih u Rijeci, do odlaska u Norvešku gdje autor studira i radi kao prevoditelj i predavač.

Bekim Sejranović rođen je 30. travnja 1972. u Brčkom gdje je završio sedam razreda osnovne škole. Osmi razred završio je u Bosanskoj Gradiški, a od 1985. godine pohađa srednju Pomorsku školu u Bakru, smjer nautika. Nakon položene mature jednu godinu studira na riječkom Pomorskom fakultetu, no potom odustaje od sna da postane pomorac te na tamošnjem Filozofskom fakultetu počinje studirati književnost. Godine 1993. seli se u Oslo, na čijem je Povijesno-filozofskom fakultetu 1999. magistrirao južnoslavenske književnosti. Na istom fakultetu od 2001. do 2006. godine zaposlen je kao lektor i predaje južnoslavenske književnosti, jezike i prevođenje. Nakon toga radi uglavnom kao sudski tumač ili predaje norveški za strance. Od 2011. do 2014. živi pretežno u Ljubljani, a od svibnja 2015. do svibnja 2018. u Zagrebu. Zatim je ponovo u Oslu. Umro je 21. svibnja 2020. godine u Banja Luci. Po primitku vijesti, Veleposlanstvo Bosne i Hercegovine u Pragu istoga je dana spustilo zastavu Bosne i Hercegovine na pola koplja u znak žaljenja na prerano preminulog književnika.

Ima dvije kćeri, Katju u Oslu i Iskru u Ljubljani.

Za roman Nigdje, niotkuda dobio je 2009. godine Nagradu Meša Selimović za najbolji roman na području Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Knjige su mu prevedene na norveški, engleski, francuski, talijanski, slovenski, makedonski, češki, poljski i bugarski jezik. Bio je jedan od pokretača Književnog festivala Imperativ u Banja Luci, te njegov umjetnički ravnatelj od 2018. do 2020.

Djela:

Modernizam u romanu Isušena kaljuža Janka Polića Kamova (Adamić, 2001.)

Fasung (Naklada MD, 2002.)

Nigdje, niotkuda (V.B.Z., 2008.)

Ljepši kraj (V.B.Z., 2010.)

Od Tokija do Morave (scenarij, 2011.)

Sandale (V.B.Z., 2013.),

Tvoj sin Huckleberry Finn (V.B.Z., 2015.),

Dnevnik jednog nomada (V.B.Z., 2017.)

Chinook (V.B.Z., 2025.) (postumno objavljen rukopis)

ZEMLJA GLISTA

Progetto d'autore di Chiara Guidi – Societas / Autorski projekt Chiare Guidi - Societas

Inspirirano Euripidovom „Alkestidom“, „Zemlja glista“ je istinsko kazališno iskustvo za djecu od 7 godina nadalje. Guidi donosi simbolično putovanje kroz život, prateći teme oprostaja, prijateljstva i transformacije. Predstava je itinerarna i odvija se u prilagođenim prostorima Zajca te uključuje potragu za riječkim Morčićem kao poetsko-simboličnim elementom.

Metoda lutanja preokreće tradicionalni didaktički odnos: ne krećemo od onoga što znamo, već zajedno putujemo prema nepoznatom. Kroz fizičke radnje, slike i slušanje, predstava se gradi u dijalogu između glumaca i djece, bez posredovanja. S rijetkom smjelošću i dubokom

odgovornošću, Chiara Guidi se bavi jednom od najizbjegavanijih tema u dječjem kazalištu: smrću. Čini to s delikatnošću, ali bez uljepšavanja, gradeći kolektivno iskustvo koje djeci omogućuje da se propituju o vremenu, gubitku i smislu života. Kazalište koje kopa, poput glista, u zemlju i emocije.

Nakon što je, zajedno s Romeom i Claudijom Castellucci te Paolom Guidijem, osnovala Societas Raffaello Sanzio – danas poznat kao Societas – Chiara Guidi razvila je vlastito istraživanje o glasu, koji promatra kao dramaturšku ključnu točku za otvaranje zvuka i značenja teksta. U tom kontekstu surađivala je s glazbenicima poput Scotta Gibbonsa, Michelea Rabbije, Danielea Roccata, Francesca Guerrija i Giuseppea Ielasija. Ovo istraživanje dovelo ju je do oblikovanja vlastite tehnike, kako u predstavama za odraslu publiku, tako i u specifičnom poimanju umjetničkog kazališta za – i s – djecom. Među njezinim povijesno priznatim predstavama ističe se "Buchettino", nastala prema bajci Charlesa Perraulta.

Među njezinim novijim radovima nalaze se: "Edipo re di Sofocle. Esercizio di memoria per 4 voci femminili" te "Il regno profondo. Perché sei qui?", dramatizirano čitanje u kojem zajedno s Claudijom Castellucci – autoricom teksta – nastupa na pozornici. Tu su i "Zemlja glista" (nadahnuta klasičnom tragedijom "Alkestida" Euripida), "Fiabe giapponesi" te "Edipo. Una fiaba di magia" (u režiji s Vitom Materom). U kazalištu Teatro Comandini u Ceseni osmislila je programe Mantica i Puerilia. Autorica je i nekoliko knjiga: "Buchettino", s ilustracijama Simonea Massija (Orecchio Acerbo, 2014), "La voce in una foresta di immagini invisibili" (Nottetempo, 2017) te, s Luciom Amarom, "Teatro infantile. L'arte scenica davanti agli occhi di un bambino" (sossella editore, 2019).

BOJ NA POŽIRALNIKU

Lovro Kuhar - Prežihov Voranc

Tekstovi Prežihova Voranca Boj na požiralniku, Đurđice i Samonikli – Samorastniki smatraju se slovenskim književnim klasicima, a njihove filmske adaptacije pomogle su im da se duboko urežu u slovensko pamćenje. Dirljiva priča o obitelji Dihur, koja se bori za preživljavanje na svojem surovom, blatnjavom komadu zemlje, doslovno je zapisana u našim genima. Danas nam ova kulturna priča omogućuje i čitanje koje otkriva sve one „previđene“, još ne u potpunosti artikulirane slojeve ove nevjerojatno okrutne priče.

Priča o Dihurjevima stoga nije samo priča iz neke daleke ruralne prošlosti: to je u velikoj mjeri priča koju i danas živimo, i to sve više usred socijalne nevolje, iako možda u malo sofisticiranijem i prikrivenijem obliku. Nasilje koje se javlja kao posljedica borbe za preživljavanje i nemoći u borbi protiv zemlje i birokracije – bilo da se radi o selu ili gradu – uvijek nađe način da bude okrutno. Redatelj Jernej Lorenci dotiče se upravo teme okrutnosti i borbe za preživljavanje u svojem novom osjetljivom i radikalnom scenskom pristupu.

Prežihov Voranc (1893. – 1950.) (pravo ime Lovro Kuhar) glasi za jednog od najvažnijih imena slovenske književne scene prve 20. stoljeća. U mladosti radnik, 1914. mobiliziran u austrijsku vojsku, 1916. prebjegao Talijanima. Član KP Jugoslavije od 1920., izabran u njezin CK 1934., sudjelovao kao delegat na VII. kongresu Kominterne 1935., u jesen 1939. ilegalno se vratio u domovinu. God. 1941. priključio se Osvobodilnoj fronti, kao ilegalac zatvoren

1943., nakon njemačke okupacije bio zatočen u koncentracijskim logorima Sachsenhausen i Mauthausen.

Kao književnik jedan je od najistaknutijih predstavnika slovenskoga socijalnoga realizma, u romanima (Požganica, 1939; Doberdob, 1940; Jamnica, 1945) i novelističkim zbirkama (Samonikli – Samorastniki, 1940; Naši međaši – Naši mejniki, 1946) tematizirao je socijalne i političke prilike u Koruškoj. Pisao je i putopise (Borba na tuđem tlu – Borba na tujih tleh, 1946), političke članke, autobiografske crtice za djecu Đurđice (Solzice, 1949) i dr.